

Fra fremmede Tidsskrifter.

Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft. Bd. XXXVIII. Hft. 8.

I dette Hæfte behandler *v. Liszt* den Udleveringstraktat, som Tyskland i Januar 1917 har indgaaet med Tyrkiet med Tysklands Traktat med Bulgarien af 1911 som Forbillede, og som er en Konsekvens af, at Tyskland har givet Afkald paa Konsularjurisdiktionen overfor sine i Tyrkiet værende Undersaatter. Traktaten følger de almindelige moderne Principper, hvorefter de Forbrydelser, for hvilke der udleveres, er specificerede, og politiske Forbrydelser undtagne, dog at Angreb paa en Regents Person saa vel som anarkistiske Forbrydelser ikke henregnes til politiske Misgerninger; fremdeles er Udleveringen normalt betinget af, at Handlingen er strafbar i begge Stater, hvilket har voldt visse Vanskeligheder, saaledes overfor Bigami, da Dobbeltægteskab ikke er strafbart i Tyrkiet; dette Land er dog gaaet med til Udlevering, naar det andet Ægteskab er indgaaet i Tyskland eller en tredje Stat, hvor Forholdet er strafbart. Ingen af Kontrahenterne udleverer egne Undersaatter, og der maa efter Udlevering kun straffes for den Forbrydelse, paa Grundlag af hvilken Udleveringsbegæringen er efterkommet.

Visse Punkter i Traktaten, som ikke har Forf.s Bifald, foranlediger ham til at fremsætte Kravet om en tysk Udleveringslov, der kan fastsætte bindende Rammer for, hvad Regeringen kan gaa med til ved Afslutningen af slige Traktater. Forholdet er jo nemlig i Tyskland det, at Lovgivningsmagten kun kan enten pure godkende eller helt forkaste en af Regeringen indgaaet Traktat, men ikke har Kompetence til at foretage Ændringer i dens Indhold. Men Forf.s Tanke standser ikke ved en tysk Udleveringslov. I Analogi med de Tanker om en fælles mellemeuropæisk Straffelov,

der under Krigen er kommen saa stærkt frem i Tyskland og Østrig *), tager han Sigte paa en fælles Udleveringslovgivning, omfattende disse Lande samt Ungarn, Bulgarien og Tyrkiet og betydende et stort Skridt frem mod en evropæisk Retsenhed paa den straffende Retshaandhævelses Omraade, idet han udtaler den Forvisning, at ligesom først Tysklands Allierede og de neutrale Stater og derefter ogsaa de fjendtlige Magter vil følge Eksemplet og give Afkald paa Konsularjurisdiktionen i Tyrkiet, saaledes vil efterhaanden ogsaa alle Fastlandsmagter — England nævnes ikke — kunne slutte sig til en fælles Udleveringslov.

Vámbéry beskæftiger sig i »kriminalistische Umschau« med det ofte drøftede Spørgsmaal, om den saa skarpt hævdede Sondring mellem Straf og Sikkerhedsforanstaltninger egentlig bestaar og kan bestaa i andet end en Navneforskel, naar henses til den praktiske Iværksættelse af de respektive Former for Frihedsberøvelse. Som praktisk Prøve tager han det ungarske Arbejdshus, der er indført som Sikkerhedsforanstaltning mod almenfarlige arbejdssky Personer ved en Lov af 1913, og hvis Indretning er bestemt ved en Forordning af 1916. Han viser, at Frihedsberøvelsen, Forplejningen, Arbejdstvangen, Belønnings- og Straffesystemet under Opholdet i Anstalten kvalitativt er ganske ensartet med, hvad der indrettes eller kan indrettes i en almindelig Strafanstalt. Kun paa ganske enkelte Punkter træder en Forskel frem: naar det saaledes bestemmes, at Anstaltens Leder under nærmere Betingelser kan tilstaa »Orlov« fra Anstalten i 3 Timer en Gang om Maaneden, i særlige Tilfælde saaledes, at den paagældende endog kan bære sit eget Tøj under Orloven, er man vistnok her inde paa en Begunstigelse, som man — i alt Fald for Tiden — vil anse for uforenelig med en Strafanstalts Formaal og Princip.

O. Haack.

Schweizerische Zeitschrift für Strafrecht.
Bd. XXX. Hft. 3.

Under Titlen »der heutige Stand der Entwicklung im deutschen Strafrecht« har *Mittermaier* skrevet en længere Afhandling, der, skont den omhandler tyske Forhold, har en saa almengyldig Karakter, at den ogsaa frembyder stor

*) Jvfr. dette Tidsskrifts V. Aargang, p. 87 og 238.

Interesse for nordiske Læsere. Han spørger, om det med Rette hævdes, at vi befinder os i en ny Tid, der kræver en Fornyelse af Strafferetten, saaledes som den er inaugureret ved de tyske Udkast og Kommissionsbetænkningen, og idet han besvarer dette bekræftende ved at henvise til de omfattende Nydannelser i Samfundslivet, der har skabt nye Befolkningsslag, til de tekniske og politiske Omvæltninger, til Samfærdselens uhyre Udvikling og til den Ændring i Tankemaade og Livssyn, som alt dette og i det hele Naturvidenskabernes mægtige Udvikling har fremkaldt hos Menneskene, ogsaa overfor de strafferetlige Problemer, bliver det næste Spørgsmaal, om Udviklingen da er saa vidt fremskredt og modnet, at man allerede nu kan tage fat paa Lovgivningsarbejdet, eller om man ikke snarere bør vente, indtil Forholdet mellem de gamle og de nye Synspunkter har afklaret sig mere. Forf.s Svar herpaa er, at da allerede nu de nye Opfattelser i Praxis bryder med Lovenes Ord, hvor disse føles som hæmmende for en rigtig strafferetlig Retshaandhævelse, da paa en Række Omraader Opfattelserne har afklaret og forenet sig saaledes, at sikre og anerkendte Resultater foreligger, og da Nutidens Krav ogsaa overfor Fænomenerne Forbrydelse og Forbryder uafviselig gaar ud paa *s y m p a t i s k* Forstaaelse og Bekæmpelse i Modsætning til de tidligere herskende Opfattelser, der saa Misdæderne som en lavere Kaste af Menneskeheden, er Tiden nu inde til Lovgivningsreformen. Særlig udvikler han, hvor umuligt det vil være at kræve, at den standende Skolestrid, Striden om Gængældelses- eller Formaaalsstraf, om Indeterminisme eller Determinisme, skal være ført til Ende først; thi da faar man aldrig taget fat, eftersom denne Strid aldrig faar Ende. I hvert Fald vil »Skyldfølelsen« fremtidig som nu være levende hos Menneskene og vil paa Grund af sit sædelige Værd være et Gode, som Forf. kræver, at enhver Straffelovgivning maa tage med i Betragtning. Og Erfaringerne ved Udarbejdelsen af Udkastene til den nye Lovgivning har jo vist, at Repræsentanter for de modstridende Retninger har kunnet samarbejde og naa til Fællesresultater, idet de har begravet Stridsoksen. Den nye Retning maa erindre, at medens den ellers arbejder efter empirisk, naturvidenskabelig Methode og skyr filosofiske Dogmer, er den paa dette Punkt sit Princip utro, idet den Determinisme, den opstiller, er et Axiom, et Postulat, i ligesaa høj Grad, som Modstandernes Indeterminisme er det. Skyldfølelse og i Forbindelse

dermed Gengældelseskravet lever sit umiddelbare Liv og lader sig ikke udrydde; med denne Kendsgerning maa Strafferetten regne. Formaalets Straffens Folk maa nøjes med at kræve, at denne Skyldfølelse, dette Gengældelseskrav undergaar en Lutring og Afklaring, og maa undersøge og overveje, hvorledes da denne Følelse og dette Krav lader sig praktisk udnytte i Kampen mod Forbrydelsen, saaledes overfor alle dem, om hvem Erfaringen har lært os, at de ikke lader sig efteropdrage, at deres Karakter ikke paavirkes af Straffen, men som vi dog ønsker at straffe for deres Lovovertrædelser, netop i Kraft af Skyld- og Selvansvarlighedstanken. Det maa erindres, at denne sidste Tanke er Udtryk for et Krav hos Mennesket: ligesom man gør Fordring paa Anerkendelsen og Æren for det fortjenstfulde, man udretter, vil og maa man bære Skylden og Ansvar for det urigtige, man foretager. Mennesker vil nu en Gang ikke anse sig selv som blot Værktøj for fremmede Kræfter. Men Skyldtanken maa som sagt lutres og uddybes i strafferetlig Henseende, idet man søger at finde de rette Grænser baade for, hvilke Personer der overhovedet kan lægges Skyld og Ansvar paa, og for, hvor langt den enkelte ansvarliges Ansvarsomraade kan strækkes.

Med visse yderliggaaende Retninger vil der ganske vist ikke kunne samarbejdes ud fra disse Synspunkter: dette gælder den rene symptomatiske Lære, for hvem Gerningen som saadan slet ikke har nogen selvstændig Betydning for Straffen, men kun interesserer som Bevis for den handlendes Farlighed, og som altsaa vil behandle Gerningsmanden ganske som en syg. Og det samme gælder overfor dem, der mener at have fundet et helt nyt System for Forbrydelsesbekæmpning, hvori Forebyggelses-, Sikkerheds-, Forbedrings- og Strafforanstaltninger staar fuldstændig jævnsides med hinanden. Men disse Retninger er ej heller endnu saa vidt udarbejdede og klarlagte, at de har Krav paa at præge en Straffelovgivning paa anden Maade end ved de Incitament, deres enkelte Resultater og Iagttagelser kan give det af Almenheden anerkendte, nugældende System, hvor den egentlige Straf staar i Forgrunden, rettet mod Handlinger, der truer visse bestemte Retsgoder; den langt videregaaende Tanke, som ligger bag de omtalte nye Systemer, nemlig ved alle mulige Midler at afværge samfundsfarlige Foreteelser, vilde i sin Udførelse ganske sprænge Rammerne for, hvad der efter Nutidens endnu almindelig gældende Opfattelse er strafbart. —

Medens Forf., som anført, finder Tiden kommen til en Fornyelse af Straffelovgivningen, er han altsaa klar paa, at denne Fornyelse ikke kan bestaa i en gennemradikal Forandring af Princip og System, og ved en Gennemgang af Videnskabens og de foreliggende Lovudkasts Stilling til en Række fundamentale Spørgsmaal viser han, hvor megen Usikkerhed der endnu er tilstede, hvor langt man endnu er fra den endelige Klarhed. Han nævner Tilregnelighedsformlen, hvorved han iøvrigt indregistrerer Anerkendelsen af Begrebet formindsket Tilregnelighed og den kriminelle Lavalders Forhøjelse til det 14. Aar som vigtige Reformerhvervelser. I Læren om Skyld (i Betydning af det psykologiske Forhold til Handlingen) strides der stadig om Forholdet mellem Forsæt og Uagtsomhed, om hvorvidt der gives Underarter indenfor Forsætsbegrebet, om Uagtsomhed overhovedet er en Skyldform, eller om der her i Virkeligheden foreligger Tilfælde, hvor man straffer uden Skyld, samt om der bør anerkendes specielle Uagtsomhedsforbrydelser eller kun et almindeligt delictum culpae. Strafferetsplejens Praksis har dog let klaret disse Vanskeligheder. Forholdet mellem Skyld og Farlighed er endnu ikke klaret. Uddybning kræver ogsaa Læren om den materielle Retsstridighed, om de Formaal, der ligger bag et med Straf belagt Forbud, og hvis Klargørelse er fornøden for at fastslaa de Situationer, hvor Forbudet kan overtrædes ansvarsfrit (saaledes f. Eks. med Hensyn til Lægens i Tyskland under Strafansvar anerkendte Tavshedspligt). Om Strafarterne hersker der endnu stor Uenighed, særlig om, hvor mange Slags Frihedsstraf der bør anerkendes. Selv om de samfundssikrende Krav maa- ske kan ske Fyldest ved Anvendelsen af en enkelt Art Frihedsstraf overfor alle, lurer i Befolkningen Gengældelsestanken med et Krav om, at der skal være en særlig stræng Strafart overfor de særlig slette og forstøkkede. Om Dødsstraffens Berettigelse staar i Tyskland den Dag i Dag Striden ligesaa levende som for 100 Aar siden; Antallet af Hentretelser er snarere stigende end faldende. To Goder har Krigstiden bragt Straffesystemet: Kampen mod Aager med Livsfornødenheder har vænnet Udøvelsen til at benytte Pengestrafte af en saadan Størrelse, at de i alt Fald nogenlunde nærmer sig Værdien af det ulovlig indvundne, og Ønsket om Hærens Forøgelse har sat Fart i Tanken om Rehabilitation og dermed i det hele om Nødvendigheden af at sørge for, at den straffede atter faar sin rette Plads i Sam-

fundet. Ogsaa i Straffelovens specielle Del henstaar endnu meget i Uklarhed. Endnu har man saaledes ikke vunden den sikre Opfattelse med Hensyn til, hvorvidt Handlinger som Fosterfordrivelse, visse Sædelighedsdelikter (Blodskamsomraadet ?) og Religionsforseelser bør være og virkningsfuldt lader sig opstille som strafbare.

Trods dette finder Forf., som sagt, Tiden inde til en Fornyelse af Straffelovgivningen; under Arbejdet hermed maa de gamle og de nye Opfattelser brydes, det nye vil vel faa Overhaand, men samtidig under Brydningen selv vinde Afklaring for til Slut en Gang selv at erhverve sig Prædikatet »klassisk«.

O. Haack.